Kaza Davasında Yabancıya Teminat

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Yargıtay 4. Hukuk Dairesi	20.05.2026	Bozma

ESAS NO	KARAR NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2025/1050	2026/6182	MÖHUK 48, HMK 114, HMK 334, HMK 335, 6458 s.K. 88

ÖZET

Trafik kazasında yaralanan Suriye uyruklu davacının ZMSS tazminat davasında teminat sorunu araştırılmadan karar verilemez. Koruma statüsü varsa davacı muaftır; geçici korumada adli yardım incelenir; aksi hâlde teminat için kesin süre verilir.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/trafik-kazasi-davasinda-yabanci-teminati-adli-yardim-2026-6182/ →

Karar metni

Yargıtay Karar Arama sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

4. Hukuk Dairesi 2025/1050 E. , 2026/6182 K.

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ :Ticaret Mahkemesi

SAYISI : 2025/32 Değişik İş – 2025/32 Karar

İtiraz Hakem Heyeti kararı davalı vekili tarafından temyiz edilmekle; kesinlik, süre, temyiz şartı ve diğer usul eksiklikleri yönünden yapılan ön inceleme sonucunda, temyiz dilekçesinin kabulüne karar verildikten ve Tetkik Hâkimi tarafından hazırlanan rapor dinlendikten sonra dosyadaki belgeler incelenip gereği düşünüldü:

I. DAVA

Davacı vekili dava dilekçesinde; 18.01.2023 tarihinde davacının sevk ve idaresindeki araç ile davalı ... tarafından Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası yapılan aracın karıştığı trafik kazasında davacının yaralandığını ve malul kaldığını, davalı ... şirketince yapılan ödemenin yetersiz olduğunu ileri sürerek açtığı belirsiz alacak davasında fazlaya ilişkin hakları saklı kalmak kaydı ile 240.000,00 TL sürekli iş göremezlik tazminatı ile 1.500,00 TL rapor ücretinin temerrüt tarihinden itibaren

işleyecek avans faizi ile birlikte davalıdan tahsilini talep etmiş, sürekli iş göremezlik tazminatı talebini 356.072,00 TL'ye artırmıştır.

II. CEVAP

Davalı vekili cevap dilekçesinde; davacıya 01.12.2023 tarihinde 301.324,00 TL ve 05.05.2023 tarihinde 84.907,25 TL ödeme yapıldığını, bakiye bir alacak kalmadığını, sigorta şirketine kaza tarihinde yürürlükte bulunan yönetmelik hükümlerine göre düzenlenmiş rapor ile başvuru yapılmadığını, talebin usulden reddi gerektiğini, poliçe limiti ve sigortalı araç sürücüsünün kusuru oranında sigorta şirketinin zarardan sorumlu olduğunu, kusur oranının belişkişi incelemesi neticesi belirlenmesi gerektiğini, tazminat hesabı yapılması halinde yapılan ödemenin güncelleştirilmesi gerektiğini, ödeme tarihindeki veriler ile hesap yapıldığında yapılan ödemenin yeterli olması halinde davanın reddi gerektiğini, maluliyet raporunun yürürlükteki yönetmelik hükümlerine uygun düzenlenmediğini, hesaplamanın TRH-2010 Yaşam Tablosu ve %1,8 teknik faiz ile yapılması gerektiğini, adli tıp ücretinin sigorta şirketinden talep edilmesinin yerinde olmadığını, aleyhe hüküm kurulacak olması halinde davacı lehine hükmedilecek vekalet ücretinin Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi'ne (AAÜT) göre belirlenen rakamın 1/5'i oranında olması gerektiğini savunarak davanın reddini istemiştir.

III. UYUŞMAZLIK HAKEM HEYETİ KARARI

Uyuşmazlık Hakem Heyetinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile davanın kabulüne, 356.072,00 TL sürekli iş göremezlik tazminatının 06.03.2024 tarihinden itibaren işleyecek yasal faiz ile birlikte davalıdan tahsiline, 1.500,00 TL rapor ücretinin yargılama giderleri arasında kabulüne karar verilmiştir.

IV. İTİRAZ

Uyuşmazlık Hakem Heyetinin yukarıda belirtilen kararına karşı süresi içinde davalı vekili tarafından itiraz başvurusunda bulunulması üzerine; İtiraz Hakem Heyetinin yukarıda tarih ve sayısı belirtilen kararı ile; itirazın reddine karar verilmiştir.

V. TEMYİZ

A. Temyiz Sebepleri

Davalı vekili temyiz dilekçesinde; davacının sunduğu raporda maluliyet oranının fahiş belirlendiğini, medikal inceleme neticesi bu durumun ortaya çıktığını, maluliyet raporunun yürürlükteki yönetmelik hükümlerine uygun düzenlenmediğini, kaza ile illiyetli maluliyetin tespiti için yeni bir rapor alınması gerektiğini, raporu düzenleyen heyetin yönetmelikte belirtilen şekilde oluşturulmadığını, %5 maluliyet oranı ile 386.231,00 TL ödeme yapıldığını, bu ödemenin zararı karşıladığını, aksi kanaatte ise ödemenin güncellenerek tazminat hesabından düşülmesi gerektiğini, davacının ne kadar gelir elde ettiğinin somut deliller ile ispatı gerektiğini, geçici iş göremezlik tazminatı, geçici bakıcı ve tedavi gideri taleplerinin sigorta şirketinin sorumluluğunda olmadığını, kusur oranının afaki olduğunu, kabulünün mümkün olmadığını, vekalet ücretinin hatalı belirlendiğini belirterek kararın bozulmasını talep etmiştir.

B. Değerlendirme ve Gerekçe

Uyuşmazlık, davalı ... şirketinin Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortasını yaptığı aracın karıştığı trafik kazası sonucu yaralanan ve malul kalan davacı sürücünün sürekli iş göremezlik tazminatı ve rapor ücreti talebine ilişkindir.

1.Dosyadaki bilgi ve belgelerden davacının, Suriye Arap Cumhuriyeti uyruklu olduğu anlaşılmaktadır. 5718 sayılı MÖHUK'un 48 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibinde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadırlar. Anılan Kanun, teminat gösterme yükümlülüğü konusunda “yabancılık” ölçütünü esas almış, yabancılar için karşılıklılık esasını ise teminatın istisnası olarak kabul etmiştir. Bu nedenle öncelikle yabancı gerçek veya tüzel kişinin uyruğunda bulunduğu Devlet ile Türkiye Cumhuriyeti Devleti arasında akdi, fiili veya kanuni karşılıklılık bulunup bulunmadığının araştırılması gerekir.

Öte yandan, HMK'nın 114 maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi uyarınca, teminat gösterilmesine ilişkin kararın gereğinin yerine getirilmesi tamamlanabilir dava şartlarındandır. Dava şartı eksikliği davanın usulden reddini gerektiren bir usul kuralı olduğundan dava şartlarının mevcut olup olmadığı, davanın her aşamasında re'sen araştırılacağı gibi taraflar da dava şartı noksanlığını her zaman ileri sürebilirler.

Yine, HMK'nın 85 inci maddesi uyarınca davacının adli yardımdan yararlanabilecek olması, teminat istenmesinin istisnasını teşkil etmekte olduğu gibi, aynı şekilde HMK'nın 335 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi uyarınca yargılama ve takip giderleri için teminat göstermekten muafiyetin de adli yardımın kapsamında olduğu kabul edilmiştir. Bu itibarla, adli yardım konusunda karşılıklılığın bulunduğu devletin vatandaşlarının açacakları veya katılacakları davalarda ve başlatacakları icra takiplerinde teminattan muaf tutulmaları gerekir.

Adli yardım müessesesi, HMK'nın 334 ve devamı maddelerinde düzenlenmiş olup kendisi ve ailesinin geçimini önemli ölçüde zor duruma düşürmeksizin, gereken yargılama veya takip giderlerini kısmen veya tamamen ödeme gücünden yoksun olan kimselerin, iddia ve savunmalarında, geçici hukuki korunma taleplerinde ve icra takibinde, taleplerinin açıkça dayanaktan yoksun olmaması kaydıyla adli yardımdan yararlanabilecekleri şeklinde belirtilmiştir. Aynı Kanun'un 334 üncü maddesinin son fıkrasında karşılıklılık şartına bağlı olmak kaydıyla yabancıların da adli yardımdan yararlanabilecekleri belirlenmiştir.

Karşılıklılık, iki devlet arasında imzalanan (iki taraflı) anlaşma veya iki devletin de taraf olduğu uluslararası (çok taraflı) anlaşma ile sağlanabileceği gibi, kanuni veya fiili karşılıklılık şeklinde de sağlanabilir. Türkiye ile davacının uyruğunda bulunduğu Suriye Arap Cumhuriyeti arasında akdedilen Hukuki ve Ticari Konularda Adli Yardımlaşma Anlaşması 09.04.2009 tarihinde imzalanmış, 02.11.2010 tarihli ve 6040 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunmuş ve 15.06.2011 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ancak 2011 yılından itibaren Suriye Arap Cumhuriyetinde meydana gelen iç karışıklıklar ve sınırlarımıza yönelen terör eylemleri dolayısıyla iki ülke arasında

yaşanan diplomatik sorunlar neticesinde Türkiye açısından bu iki taraflı anlaşmanın uygulaması askıya alındığından karşılıklılık esası söz konusu değildir.

Belirtmek gerekir ki Suriye Arap Cumhuriyeti, 1954 tarihli Hukuk Usulüne Dair Lahey Sözleşmesi'ne taraf olmadığından davacı bakımından bu sözleşmenin uygulanma kabiliyeti yoktur. Bunun yanında Türkiye Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda kabul edilen 1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesini ve eki Protokolü, mülteci tabirinin tanımlanması noktasında coğrafi bakımından (Türkiye, sadece Avrupa'da yaşanan olaylar nedeniyle gelen kişilerin mülteci olarak kabul edilebileceğini belirterek çekince koymuştur.) ihtirazı kayıtla onayladığından ve 6458 sayılı Kanun'un 61 inci maddesi uyarınca Avrupa ülkelerinden gelmediğinden mülteci statüsü bulunmayan davacı bakımından bu Sözleşme ve eki Protokollerin uygulanması da mümkün değildir.

Bu durumda davacının konumu ile ilgili olarak 6458 sayılı Kanun'a bakmak gerekir. Anılan Kanun'un 61, 62... üncü maddeleri uyarınca uluslararası koruma çeşitleri; "mülteci", "şartlı mülteci" ve "ikincil koruma" statüleri şeklinde tanımlanmış, yine aynı Kanun'un 88 inci maddesinde ise uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin, karşılıklılık şartından muaf tutulacakları hükme bağlanmıştır.

6458 sayılı Kanun'un 91 inci maddesinin birinci fıkrasında ise uluslararası koruma statüsü kazanamamış kişiler bakımından geçici koruma statüsü belirlenmiştir. Anılan madde ve bu maddenin uygulama esaslarını belirleyen Geçici Koruma Yönetmeliği'nin 7 nci maddesinde; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan haklarında bireysel olarak uluslararası koruma statüsü belirleme işlemi yapılamayan yabancılara uygulanacağı öngörülmüştür. Aynı Yönetmelik'in 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasında da geçici korunanların, Kanun'a göre belirlenen uluslararası koruma statülerinden herhangi birini doğrudan elde etmiş sayılamayacağı belirlenmiştir. 6458 sayılı Kanun'da ve Geçici Koruma Yönetmeliği'nde, geçici koruma sağlananların teminat gösterme yükümlülüğünden ya da karşılıklılık şartından muaf olduklarına dair bir düzenleme yer almadığından geçici koruma sağlananlar, teminat gösterme yükümlülüğünden ve karşılıklılık şartından muaf değildir.

Bu bağlamda Suriye Arap Cumhuriyetinden gelenler, Ekim 2011 tarihinden itibaren İçişleri Bakanlığının 1994 sayılı Yönetmeliği'nin 10 uncu maddesi gereğince "geçici koruma statüsüne" alınmış, 30.03.2012 tarih ve 62 sayılı "Yönerge" ile de "geçici koruma" altında oldukları kabul edilmiştir.

Öte yandan Anayasa Mahkemesi; HMK'nın 334 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki karşılıklılık şartının, kişilerin öznel durumlarını (statü, ödeme gücü vs.) dikkate almadan kategorik bir yaklaşımla yabancıların adli yardımdan yararlanmalarına sınırlama getirdiğini, söz konusu yaklaşımın sosyal ve ekonomik durumları itibarıyla ödeme gücü bulunmadığı açıkça anlaşılan yabancı kişilerin sırf karşılıklılık şartı yerine getirilmediği gerekçesiyle dava açma hakkından yoksun bırakılmaları sonucunu doğuracağını, bunun ise mahkemeye erişim hakkı bağlamında

ciddi sorunlara yol açabileceğini tespit etmiştir. Bu bağlamda Anayasa Mahkemesi; mütekabiliyet şartının kategorik olarak uygulanması zorunluluğu getirilmek suretiyle hâkime, dava açmak isteyen yabancıların her somut olay özelinde ekonomik ve sosyal durumlarını dikkate alarak gerçekten ödeme gücünden yoksun olup olmadığını değerlendirmesi konusunda herhangi bir takdir yetkisi tanınmamış olması nedeniyle herhangi bir geliri bulunmayan başvuruculara ülke şartlarına göre oldukça yüksek olan mahkeme harç ve masraflarını ödemek zorunda bırakılmalarına, ayrıca devam eden yargılamada gider avansını aşan miktarlardaki masrafları ödeme zorluğuyla karşı karşıya kalmalarına yol açarak tazminat taleplerini yargı mercileri önünde dava konusu yapma ya da devam eden davayı sürdürme imkânlarının ortadan kaldırılması veya bunun ciddi ölçüde zorlaştırılması sonucunu doğurduğu kanaatine ulaşmıştır (AYM Genel Kurulu, B. No: 2019/26339, 17.05.2023, § 75, 78).

Yukarıda yapılan açıklamalar ışığında, davacının mülteci statüsünde olmadığı sabit olup mahkemece; öncelikle davacıya 6458 sayılı Kanun'un 62... üncü maddeleri uyarınca uluslararası koruma kapsamında "şartlı mülteci" veya "ikincil koruma" statüsünün verilip verilmediği araştırılarak uluslararası koruma statüsü var ise aynı Kanun'un 88 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca davacı karşılıklılık esasından ve teminat göstermekten muaf tutulmalıdır. Davacı geçici koruma altında ise bu kez ekonomik ve sosyal durumu araştırılmak suretiyle adli yardımdan yararlanıp yararlanamayacağı, dolayısıyla teminat göstermekten muaf tutulup tutulmayacağı belirlenmelidir. Adli yardımdan yararlanamayacak durumda ise ve teminat göstermekten muaf olmadığının anlaşılması hâlinde ise MÖHUK'un 48 inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere İtiraz Hakem Heyetince takdir olunacak teminatı göstermek üzere, davacıya gerekli ihtarat yapılarak kesin süre verilip verilecek kesin süre içerisinde teminatın gösterilmesi hâlinde davanın esasına girilmesi, aksi hâlde dava şartı yokluğundan davanın usulden reddine karar verilmesi gerekmektedir.

2. Bozma ilamının kapsam ve şekline göre, davalı vekilinin diğer temyiz itirazları şimdilik incelenmemiştir.

VI. KARAR

1. Yukarıda (1) numaralı bentte açıklanan sebeplerle davalı vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile temyiz olunan İtiraz Hakem Heyeti kararının BOZULMASINA,

2. Yukarıda (2) numaralı bentte açıklanan sebeplerle bozma ilamının kapsam ve şekline göre davalı vekilinin diğer temyiz itirazlarının incelenmesine şimdilik yer olmadığına,

Peşin alınan temyiz harcının istek hâlinde davalıya iadesine,

Dosyanın mahkemeye gönderilmesine,

20.05.2026 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.